

Sygn. akt III AUa 197/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski (spr.)
Sędziowie:	SA Bożena Grubba SA Maria Sałańska - Szumakowicz
Protokolant:	sekr. sądowy Anna Kowalewska

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2017 r. w Gdańsku

sprawy K. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji K. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 grudnia 2016 r., sygn. akt V U 102/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od K. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Maria Sałańska - Szumakowicz SSA Maciej Piankowski SSA Bożena Grubba

Sygn. akt III AUa 197/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23.12.2015 r. pozwany organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że od dnia 02.04.2014 r. ubezpieczona K. S. podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Ubezpieczona K. S. wniosła o zmianę powyższej decyzji i ustalenie dla niej w zakresie ubezpieczeń społecznych słowackiego ustawodawstwa właściwego w okresie od 01.04.2014 r., a ewentualnie uchylenie zaskarżonej decyzji oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu. Nadto domagała się zasądzenia od organu rentowego kosztów postępowania sądowego według norm przepisanych. Ubezpieczona zarzuciła naruszenie art.

13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 poprzez jego błędną wykładnię, tj. przyjęcie wbrew literalnemu brzmieniu w/w przepisu, że nie ma on zastosowania w sytuacji jednoczesnego wykonywania pracy najemnej i pracy na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, co ostatecznie skutkowało jego niezastosowaniem; art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 poprzez jego błędną wykładnię polegającą na założeniu, że każda praca najemna ma charakter marginalny, w szczególności zaś praca w wymiarze 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro. Ubezpieczona zarzuciła ponadto naruszenie art. 3 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 poprzez przeniesienie na nią obowiązku gromadzenia i przedstawiania wszelkich, a nie niezbędnych informacji, tj. przez zobowiązanie ubezpieczonej do składania dowodów na okoliczność ustalenia marginalności lub braku marginalności zatrudnienia, podczas gdy to organ rentowy jako kwestionujący charakter wykonywanej pracy zobowiązany był udowodnić, że wbrew przedłożonej umowie powódka świadczy pracę marginalną; art. 3 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 oraz art. 61 § 4 k.p.a. poprzez zaniechanie zawiadomienia spółki (...) s.r.o. będącego jej pracodawcą o toczącym się postępowaniu podczas gdy niniejsze postępowanie bezpośrednio dotyczy nie tylko pracownika i który jest bezpośrednio zainteresowany wynikiem postępowania; art. 77 § 1 k.p.a. poprzez rozpatrzenie materiału dowodowego w sposób niepełny i dowolny tzn. poprzez wywiedzenie z materiału dowodowego, że zatrudnienie ubezpieczonej na Słowacji ma charakter marginalny, podczas gdy ze złożonych przez ubezpieczoną dokumentów takie okoliczności nie wynikają, a jedynie fakt, że świadczy pracę przez 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro.

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania podnosząc, że praca na terenie Słowacji ma charakter marginalny i ubezpieczona powinna podlegać zabezpieczeniu społecznemu w Polsce.

Wyrokiem z dnia 01.12.2016 r. Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie oraz zasądził od ubezpieczonej na rzecz pozwanego 360 zł tytułem kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach.

Ubezpieczona zamieszkuje w Polsce i od dnia 02.04.2014 r. wznowiła prowadzenie działalności na własny rachunek. Prowadzi (...).

Od 01.04.2014 r. ubezpieczona podjęła również zatrudnienie w firmie słowackiej (...) s.r.o. P. 76, 022 01 C.. Z umowy o pracę wynika, że pracę K. S. wykonuje 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 euro.

W dniu 23.05.2014 r. K. S. wystąpiła z wnioskiem o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku ze zbiegiem aktywności zawodowych: działalności na własny rachunek prowadzonej w Polsce i wykonywania pracy najemnej na obszarze Słowacji.

Zaskarżoną decyzją z 23.12.2015 r. (nr 25) organ rentowy stwierdził, iż od dnia 02.04.2015 r. ubezpieczona podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Ubezpieczona podlegała słowackiej władzy prawodawczej w dziedzinie społecznego ubezpieczenia tylko do 01.04.2014 r. Zgodnie ze stanowiskiem instytucji słowackiej, wymiar pracy i otrzymywane wynagrodzenie pozwala oceniać pracę ubezpieczonej jako pracę o charakterze marginalnym. Praca ta nie ma charakteru stałego i ma niewielkie znaczenie pod względem czasu i zysku ekonomicznego.

Od 02.04.2014 r. ubezpieczona podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zaopatrzenia społecznego (Dz. U. UE.L.2004, nr 166, poz. 1) osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką

pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1. Natomiast art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16.09.2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE nr L.09.284/1 ze zmianami) dodany z dniem 28.06.2012 r. stanowi, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16.09.2009 r. osoby, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe, zobowiązane są do przekazania instytucji właściwej informacji, dokumentów lub dowodów potwierdzających niezbędnych dla ustalenia ich sytuacji lub sytuacji ich rodzin, do ustalenia lub utrzymania ich praw i obowiązków oraz do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa oraz wynikających z niego obowiązków tych osób.

Przepis art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16.09.2009 r. stanowi zaś: 1. Osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. 2. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. 3. Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. 4. W przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego. W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia zgodnie z warunkami ustalonymi powyżej, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego. 5. Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego. 6. Jeżeli zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, niniejszy artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, na przykład za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej.

Sąd Okręgowy wskazał, że art. 14 ust. 5b wyraźnie stanowi, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego – dotyczy więc całego przepisu art. 13 powołanego rozporządzenia, w tym także cyt. wyżej art. 13 ust. 3 mającego zastosowanie do ubezpieczonej. Wyjątek od ogólnej zasady podlegania ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ubezpieczony wykonuje pracę najemną wprowadzony tym przepisem dotyczy więc niewątpliwie także art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 z 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zaopatrzenia.

Dlatego Sąd Okręgowy za niezasadny uznał zarzut niewłaściwego zastosowania art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 (jak wywodziła ubezpieczona) w związku z przyjęciem, iż to wnioskodawca był zobowiązany oprócz informacji i załączonej do niej umowy o pracę, przedstawić także dokumenty i dowody świadczące o przebywaniu i wykonywaniu pracy na terenie Słowacji.

Z treści art. 3 ust. 2 cyt. rozporządzenia wykonawczego wynika obowiązek informacyjny odnośnie dowodów niezbędnych do określenia ustawodawstwa właściwego mającego zastosowanie oraz wynikających z niego obowiązków tych osób. Z treści cyt. wyżej art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego od dnia 28.06.2012 r., a zatem w całym okresie spornej umowy o pracę, wynika zaś jednoznacznie, że niezbędne dla określenia ustawodawstwa właściwego jest ustalenie nie tylko samego faktu zawarcia umowy o pracę, ale też czasu pracy i wynagrodzenia za pracę. Skoro przepis ten stanowi, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego, a art. 16 ust. 2 cyt. rozporządzenia wykonawczego stanowi, że wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego, to „wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania”, która te przepisy stosuje – czyli w tym wypadku polski Zakład Ubezpieczeń Społecznych musi posiadać stosowne informacje odnośnie ich stosowania, w szczególności więc także informacje o czasie pracy i wysokości wynagrodzenia za pracę wynikające z art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego, a więc musi posiadać informacje pozwalające stwierdzić, czy dana umowa o pracę najemną wykonywana przez zainteresowanego nie ma charakteru marginalnego. Nie można więc przyjmować, że obowiązek ubezpieczonego w tej sytuacji dotyczy tylko przesłania informacji o podjęciu zatrudnienia w innym państwie członkowskim i załączenia stosownej umowy o pracę.

W toku postępowania odwołująca była wzywana do osobistego stawienia do Sądu w celu przesłuchania w charakterze strony pod rygorem pominięcia dowodu.

Ubezpieczona nie stawiała się na wezwanie Sądu i nie złożyła żadnych wyjaśnień pisemnych. Nadto w toku postępowania nie złożyła żadnych wniosków dowodowych.

Organ rentowy przeprowadził określoną art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 przepisem procedurę konsultacji, tj. zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o informacje dotyczące faktycznego wykonywania pracy przez ubezpieczoną oraz pomocy w określeniu czy praca ta nie miała charakteru pracy marginalnej.

W piśmie z dnia 16.04.2015 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa wskazała, że zgodnie z przeprowadzoną kontrolą ubezpieczona faktycznie zatrudniona jest w firmie (...) s.r.o. i wykonuje prace na terenie Słowacji. Na podstawie umowy o pracę ubezpieczona wykonuje pracę w wymiarze 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem 40 EURO. Zgodnie ze stanowiskiem instytucji słowackiej wymiar pracy i otrzymywane wynagrodzenie pozwala oceniać ją jako pracę o „charakterze marginalnym”. Praca taka nie ma charakteru stałego, ma niewielkie znaczenie pod względem czasu i zysku ekonomicznego.

W piśmie z dnia 07.09.2015 r. instytucja słowacka podtrzymała swoje stanowisko wskazując, że w związku z faktem, że praca ubezpieczonej na terenie Słowacji ma charakter marginalny ubezpieczona powinna podlegać zabezpieczeniu społecznemu w Polsce.

Dodatkowo w piśmie z dnia 16.11.2015 r. strona słowacka doprecyzowała, iż w dniu 01.04.2014 r. ubezpieczona podlegała ustawodawstwu słowackiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego, natomiast od dnia 02.04.2014 r. właściwe w tym zakresie jest ustawodawstwo polskie.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że ZUS nie kwestionował też przedstawionych przez ubezpieczoną dowodów odnośnie podjęcia zatrudnienia w ramach umowy o pracę ze słowackim pracodawcą i w konsekwencji nie zarzucał wskazanej umowie pozorności ani fikcyjności oświadczeń woli złożonych przez stronę. Tą okoliczność Sąd Okręgowy przyjął więc w niniejszej sprawie za bezsporną, nie weryfikując rzeczywistego wykonywania przez wnioskodawczynię przedmiotowej umowy.

W ocenie Sądu Okręgowego, zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy miało więc tylko ustalenie, czy najemna praca ubezpieczonej świadczona przez nią na terenie Słowacji miała charakter pracy marginalnej.

Brak jest co prawda definicji legalnej „pracy marginalnej” w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego, bo przepis ten, ani żaden inny przepis powołanego rozporządzenia takiej definicji nie zawiera. W tym zakresie ma jednak znaczenie w procesie wykładni stanowisko Komisji Europejskiej z daty wejścia w życie tego przepisu, które jest wskazane w „Praktycznym poradniku: Ustawodawstwo mające zastosowanie do pracowników w Unii Europejskiej (UE)” z listopada 2012, nr 27/45.

Wskazano w nim, że praca o charakterze marginalnym to praca, która jest stała, ale ma niewielkie znaczenie pod względem czasu i zysku ekonomicznego. Zaleca się jako wskazówkę uznanie za pracę o charakterze marginalnym działalności, która zajmuje mniej niż 5 proc. regularnego czasu pracy lub stanowi mniej niż 5 proc. całkowitego wynagrodzenia pracownika. Wskazano też wyraźnie, że jeżeli praca o charakterze marginalnym jest podstawą włączenia do systemu zabezpieczenia społecznego, składki powinny być opłacane we właściwym państwie członkowskim od całości dochodu ze wszystkich rodzajów pracy. Pozwala to uniknąć niewłaściwego stosowania przepisów na przykład w sytuacji, gdy dana osoba jest zobowiązana do pracy przez bardzo krótki okres w innym państwie członkowskim w celu obejścia mających zastosowanie przepisów „pierwszego” państwa członkowskiego. W takich przypadkach praca o charakterze marginalnym nie jest brana pod uwagę przy określaniu mającego zastosowanie ustawodawstwa.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że powyższe zalecenie nie ma waloru prawa stanowionego UE, ale z drugiej strony należy zauważyć, że zgodnie z art. 6 cyt. rozporządzenia wykonawczego jest to zalecenie organu rozpatrującego spory Państw Członkowskich odnośnie ustawodawstwa właściwego z zakresu ubezpieczeń społecznych w sprawach indywidualnych, ma więc niewątpliwie walor interpretacyjny. W związku z brakiem definicji legalnej uznać też należało, że w tym zakresie ostateczna ocena została pozostawiona dyskrecjonalnej władzy sędziowskiej w danym kraju członkowskim, tj. uznaniu sądu ubezpieczeń.

Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczona nie ujawniła przed organem rentowym ani przed Sądem w postępowaniu odwoławczym wysokości przychodów z prowadzonej działalności, w szczególności nie załączyła deklaracji PIT z zadeklarowanym przychodem z pozarolniczej działalności.

Również określony przez strony wymiar czasu pracy na Słowacji w wysokości 10 godzin miesięcznie stanowi mniej niż 6% miesięcznego ustawowego czasu pracy na terenie Polski, tj. przeciętnie 168 godzin.

W przekonaniu Sądu Okręgowego, marginalny charakter pracy wykonywanej przez ubezpieczoną na terenie Słowacji jest oczywisty. Sąd ten podkreślił, że koszty dojazdu ubezpieczonej z miejsca zamieszkania (N.) do siedziby pracodawcy na Słowacji pochłaniał większą kwotę niż ubezpieczona uzyskała od pracodawcy słowackiego. Zawarta umowa o pracę nie przewidywała zwrotu ubezpieczonej kosztów dojazdu na Słowację, a twierdzenie zawarte w odwołaniu od decyzji nie zostały udowodnione.

Taka sytuacja - w ocenie Sądu Okręgowego - świadczy, iż ubezpieczona zawarła umowę o pracę ze słowackim pracodawcą jedynie dla uzyskania korzystnych warunków opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, w tym zwolnienia z obowiązku opłacania składek z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej na terenie Polski. Taka praktyka nie może zasługiwać na akceptację w świetle unormowań wskazanych w przepisach rozporządzeń Parlamentu Europejskiego nr 883/2004 i 987/2009.

W związku z tym praca ta nie jest brana pod uwagę w przypadku ubezpieczonej (tak jakby w ogóle nie była wykonywana) dla celów ustalania ustawodawstwa właściwego, a w konsekwencji wchodzi w jego przypadku w zastosowanie przepis art. 13 ust. 2a rozporządzenia nr 883/2004 z 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego na mocy którego ubezpieczona podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania i wykonuje pracę na własny rachunek (tj. prowadzi pozarolniczą działalność wedle polskiej nomenklatury), czyli ustawodawstwu polskiemu.

Sąd Okręgowy zauważył, że słowacka Instytucja nie sprzeciwiła się tymczasowemu ustaleniu ustawodawstwa polskiego w określonym terminie mimo otrzymania stosownej decyzji, nie zajęła też odmiennego stanowiska. W takiej sytuacji stanowisko słowackiej instytucji jest wiążące dla organu rentowego. Skoro instytucje dwóch państw uzgodniły zastosowanie ustawodawstwa polskiego, to sąd powszechny takim uzgodnieniem jest w zasadzie związany, zwłaszcza iż marginalność pracy wykonywanej na Słowacji została przez organ rentowy w postępowaniu sądowym wykazana, a w ocenie Sądu Okręgowego praca na Słowacji z punktu widzenia zasad doświadczenia życiowego, wiedzy powszechnej była dla ubezpieczonej ekonomicznie nieopłacalna i nie miała znaczenia dla jej dochodów.

Ubezpieczona, jak prawidłowo ustalił ZUS, od 02.04.2014 r. podlega polskiemu ustawodawstwu ubezpieczeń społecznych.

Zarzuty zawarte w odwołaniu nie zostały w żaden sposób potwierdzone, a w ocenie Sądu Okręgowego tryb ustalania ustawodawstwa właściwego został zachowany. Strona pozwana nie kwestionowała ważności umowy o pracę zawartej na Słowacji i faktu jej wykonywania.

Stan faktyczny w sprawie był bezsporny i wynikał ze wskazanych dokumentów opisanych w stanie faktycznym w tym umowie o pracę.

Zdaniem Sądu Okręgowego, brak było też podstaw do podzielenia zarzutu zaniechania zawiadomienia pracodawcy o toczącym się postępowaniu, gdyż zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 14.07.2016 r., II UK 297/15 (MoPr 2016 nr 11, str. 603) pracodawca zatrudniający ubezpieczonego za granicą nie jest zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonego przeciwko organowi rentowemu o wydanie zaświadczenia o podleganiu ubezpieczeniom społecznym.

Z tych racji natury faktycznej i prawnej, w punkcie I sentencji wyroku, w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy oddalił odwołanie.

Organ rentowy był reprezentowany przez pełnomocnika w osobie radcy prawnego, który w toku procesu zgłosił wnioski o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu – kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł w pkt II wyroku w oparciu o art. 98, 99 i 108 § 1 k.p.c., tj. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Zasądzona kwota to wynagrodzenie pełnomocnika procesowego organu rentowego w osobie radcy prawnego. Tytułem wynagrodzenia zasądzono stawkę minimalną w wysokości 360 zł wynikającą z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804). Przedmiotowe rozporządzenie obowiązuje od 01.01.2016 r.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiodła ubezpieczona K. S., która zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz.UE L. 2004.166) zwanym dalej „Rozporządzeniem podstawowym”, zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób, niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, co oznacza, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał bezwzględny obowiązek ustalić odwołującą się ustawodawstwo słowackie; naruszenie art. 13b ust. 2 lit. a i art. 14c rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie poprzez stwierdzenie, że praca wykonywana przez wnioskodawczynię ma charakter marginalny, podczas gdy, praca ta jest efektywna zarobkowo, jak również nie nosi znamion charakteru pracy marginalnej, a badanie celu zawarcia przedmiotowej umowy pozostaje tak poza kognicją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jak też Sądu; naruszenie art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE.L.2009.284.1.) zwanym dalej „rozporządzeniem wykonawczym” przez

zaniechanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych niezwłocznego określenia ustawodawstwa właściwego zgodnie z uzyskaną informacją, a zamiast tego wszczęcie postępowania wyjaśniającego; naruszenie art. 14 ust. 5 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L. 2004.166), zwanym dalej „rozporządzeniem podstawowym”, poprzez jego błędne zastosowanie polegające na uznaniu, iż praca wykonywana przez wnioskodawcę na Słowacji miała charakter marginalny, co skutkowało uznaniem, iż wnioskodawczyni nie podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych i w konsekwencji oddaleniem odwołania; naruszenie art. 22 k.p. oraz art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. poprzez zignorowanie zasady, iż stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris) i dokonanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a później Sąd I instancji oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym, podczas gdy ocena ta mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować; naruszenie art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, iż wnioskodawczyni była zobowiązana - oprócz udzielenia informacji na temat świadczenia pracy na terenie Słowacji i przedłożenia umowy i potwierdzeń otrzymywania wynagrodzenia - przedstawić także dokumenty i dowody świadczące o wykonywaniu pracy i jej niemarginalnego charakteru, a w konsekwencji przyjęcie, że to organ rentowy, a następnie Sąd I instancji na podstawie przedłożonych dowodów w postaci umowy o pracę i potwierdzeń wypłat wynagrodzenia, jako instytucje miejsca zamieszkania są władne dokonywać oceny stosunku prawnego powstałego zgodnie ze słowackimi normami; naruszenie art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego zastosowanie, podczas gdy przepis ten nie miał zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ wnioskodawczyni wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także pracę najemną na Słowacji, w związku z tym zastosowanie do wnioskodawczyni miał wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004; naruszenie art. 28 § 1 ustawy z dnia 04.02.2011 r. prawo prywatne międzynarodowe poprzez dokonanie oceny umowy o pracę w oparciu o przepisy prawa polskiego; naruszenie zasady rozmieszczenia ciężaru dowodowego i pominięcie obowiązku wykazania przez organ rentowy marginalności umowy o pracę.

Ponadto apelująca zarzuciła naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolność i stronniczość w zakresie rozważenia całego zebranego w sprawie materiału i oparcie rozstrzygnięcia na informacji o braku wniesionego sprzeciwu przez słowacką instytucję ubezpieczeniową wobec ustalonego, tymczasowego ustawodawstwa polskiego wobec wnioskodawczyni, z jednoczesnym pominięciem dokumentów przedstawianych przez wnioskodawczynię, tj. umowy o pracę z dnia 02.04.2014 r. oraz potwierdzeń otrzymywania wynagrodzenia, a także przyjęciem, iż to wnioskodawczyni ponosiła koszty związane z dojazdem do pracy, co skutkowało uznaniem, iż charakter wykonywanej przez wnioskodawczynię pracy na rzecz spółki (...) s.r.o. na terenie Słowacji należy uznać za marginalny, a za właściwe ustawodawstwo polskie; naruszenie art. 477¹¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt.5 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, tj. niezawiadomienie o postępowaniu pracodawcy wnioskodawcy jako zainteresowanego, co skutkowało pozbawieniem tego podmiotu możliwości obrony swoich praw w toku niniejszego postępowania.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę zaskarżonej decyzji w ten sposób, iż ustalenie, że w okresie od 02.04.2014 r. wnioskodawczyni nie podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych; a ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpatrzenia; zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów procesu. Nadto z ostrożności apelująca wniosła o nieobciążanie jej kosztami z tytułu zastępstwa prawnego za postępowanie apelacyjne na zasadzie art. 102 k.p.c.

W uzasadnieniu apelacji przedstawiono argumentację dla powyższych wniosków i zarzutów apelacyjnych.

Pozwany organ rentowy wniosł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od ubezpieczonej kosztów zastępstwa prawnego za II instancję wg norm przepisanych. W ocenie pozwanego zaskarżony wyrok nie narusza norm prawa materialnego, a ponadto Sąd Okręgowy nie naruszył zasad postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja była bezzasadna.

Sąd Apelacyjny aprobuje ustalenia i rozważania poczynione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oraz przyjmując je za własne co oznacza, że nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 27.03.2012 r., III UK 75/11, LEX nr 1213419; z 14.05.2010 r., II CSK 545/09, LEX nr 602684; z 27.04.2010 r., II PK 312/09, LEX nr 602700; z 20.01.2010 r., II PK 178/09, LEX nr 577829; z 08.10.1998 r., II CKN 923/97, OSNC 1999 nr 3, poz. 60).

Podkreślenia wymaga, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Oznacza to, że sąd drugiej instancji nie może z urzędu wziąć pod rozagę uchybień przepisom prawa procesowego nieobjętych zarzutami apelacji. Obowiązkiem tego sądu jest rozpoznanie podniesionych w apelacji zarzutów odnoszących się do przepisów postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07.04.2011 r., I UK 357/10, Lex nr 863946 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, mająca moc zasady prawnej z 31.01.2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55).

W niniejszej sprawie apelująca zarzuciła jedynie naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolność i stronniczość w zakresie rozważenia zebranego w sprawie materiału, a także zarzuciła naruszenie art. 477¹¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt.5 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, tj. niezawiadomienie o postępowaniu pracodawcy wnioskodawcy jako zainteresowanego.

Według jednolitego stanowiska judykatury, możliwość zakwestionowania oceny dowodów w postępowaniu apelacyjnym jest ograniczona i sprowadza się do sytuacji, w których skarżący wykaże, że ocena ta była rażąco wadliwa lub oczywiście błędna (por. wyroki: Sądu Najwyższego z dnia 26.01.2006 r., II CK 372/05, OSP 2008, nr 9, poz. 96; z dnia 07.10.2005 r., IV CK 122/05, Lex nr 187124; z dnia 27.07.2005 r., II CK 793/04, Lex nr 202087; z dnia 06.07.2005 r., III CK 3/05, Lex nr 180925; Sądów Apelacyjnych - w Poznaniu z dnia 10.09.2009 r., I ACa 550/09, Lex nr 756654; z dnia 25.01.2006 r., I ACa 772/05, Lex nr 186521; w Lublinie z dnia 25.04.2013 r., I ACa 67/13, Lex nr 1348125; z dnia 31.05.2011 r., I ACa 195/11, Lex nr 861318; w Krakowie z dnia 05.09.2012 r., I ACa 737/12, Lex nr 1223204 oraz w Gdańsku z dnia 09.02.2012 r., V Aca 114/12, Lex nr 1311946).

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ma racji apelująca zarzucając, że Sąd I instancji dokonał ustaleń faktycznych sprzecznie z zebraniem materiałem dowodowym, czy też nie wyjaśnił wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności, a zwłaszcza, aby dokonał oceny „dowolnie” lub „stronniczo”.

Według utrwalonego orzecznictwa sądowego błędna ocena dowodów polega na wyprowadzeniu z dowodów wniosków nie dających się pogodzić z ich treścią oraz na formułowaniu ocen - bez rozważenia całości zebranego w sprawie materiału, a także ocen sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania. Do naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. dochodzi w związku z powyższym tylko wówczas, gdy strona apelująca wykaże sądowi pierwszej instancji uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Tymczasem – wbrew zarzutom zawartym w apelacji - Sąd Okręgowy wszechstronnie rozważył cały materiał dowodowy i wysnuł z niego prawidłowe wnioski, szczegółowo ustalając stan faktyczny sprawy i dokonując dogłębnej analizy zebranego materiału dowodowego, jaki zaoferowały mu strony.

Apelująca w wywiedzionej apelacji nie sprecyzowała, które konkretnie z przeprowadzonych dowodów i w jakim dokładnie zakresie zostały „stronniczo” ocenione, czy też zostały ocenione sprzecznie z innymi dowodami (też bez ich precyzyjnego wskazania).

Reasumując, należy stwierdzić, że art. 233 § 1 k.p.c. daje wyraz obowiązywaniu zasady swobodnej oceny dowodów i może stanowić punkt zaczepienia w apelacji jedynie wtedy, gdy posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi skarżący wykaże, że doszło do rażącego naruszenia ustanowionych w tym przepisie zasad oceny wiarygodności i mocy dowodów, a nie wówczas gdy będzie dążył jedynie do przeforsowania ustalonego przez siebie stanu faktycznego a w konsekwencji i oceny prawnej.

Sąd Okręgowy – wbrew zarzutom apelacji - nie naruszył art. 477¹¹ § 2 k.p.c., gdyż w sprawie o ustalenie właściwego ustawodawstwa, wynikającej z aspektu marginalnego charakteru pracy za granicą, sąd nie jest zobligowany do zawiadamiania na podstawie art. 477¹¹ § 2 k.p.c. jako zainteresowanego zagranicznego pracodawcy. Wynik toczącej się sprawy nie dotyczy bowiem bezpośrednio praw i obowiązków zagranicznego pracodawcy. Ocena, czy praca wykonywana w jednym z państw unijnych miała charakter marginalny należy kompetencji dwu (lub więcej) właściwych instytucji ubezpieczeniowych, które powinny dojść do konsensu w takiej sprawie, także osiągniętego w drodze koncyliacji. Dopiero prawomocna decyzja instytucji ubezpieczeniowej określa państwo wypłaty świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz może (ale nie musi) wpływać na kwestię opłacanych składek na ubezpieczenie społeczne (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25.11.2016 r., I UK 370/15, LEX nr 2166375). Podobne stanowisko zostało wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14.07.2016 r., II UK 297/15 (LEX nr 2120892).

Nieuzasadniony jest także zarzut naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego. W szczególności nie można podzielić zarzutu naruszenia art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L. 2004.166; dalej oznaczanego jako „rozporządzenie podstawowe”), jakoby pozwany miał bezwzględny obowiązek ustalić ubezpieczonej ustawodawstwo słowackie.

Na wstępie należy podkreślić, iż na terenie Unii Europejskiej nie funkcjonuje jednolity, zunifikowany system zabezpieczenia społecznego, a każde z Państw Członkowskich posiada samodzielny system ubezpieczeń społecznych oraz posiada autonomię w zakresie kreowania własnej polityki emerytalno – rentowej. W sferze dominium Państw Członkowskich należy określić sferę podmiotowej oraz przedmiotowej systemów ubezpieczeń społecznych. Systemy ubezpieczeń społecznych poszczególnych Państw Członkowskich mają jednakże obowiązek wzajemnej współpracy z instytucjami innych Państw Członkowskich oraz wspólnej koordynacji swych działań m.in. w odniesieniu do pracowników migrujących. Koordynację na podstawie rozporządzenia WE nr 883/2004 należy identyfikować, jako podejmowanie przez wiele podmiotów wspólnych działań w zakresie ubezpieczeń społecznych w związku ze swobodnym przepływem osób. Rozporządzenie wprowadza także normy kolizyjne stosowane w sytuacji zaistnienia sprzeczności w przypadku zastosowania ustawodawstw różnych Państw Członkowskich.

Generalna zasada koordynacji systemów ubezpieczeń społecznych stanowi, iż pracownik migrujący może podlegać ubezpieczeniom społecznym tylko w jednym Państwie Członkowskim, o czym mówi art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 z dnia 29.04.2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Odmienny skutek byłby niezgodny z celem art. 48-51 TWE (art. 39 i 42 w tekście skonsolidowanym), którym jest zapewnienie, by korzystający z uprawnienia do swobodnego przepływu pomiędzy krajami Unii obywatele Państw Członkowskich, nie tracili korzyści z tytułu ubezpieczenia społecznego na podstawie ustawodawstwa danego Państwa Członkowskiego (por. wyroki ETS z dnia 20.09.1994 r., C-12/93 A. D., (...) 1994r., s. (...); z dnia 26.05.2005r., C-249/04, J. A.; z dnia 10.06.1986 r., 60/85 M.E.S. L., (...) 1986, s. (...); z dnia 03.05.1990 r., C-2/89, K. von H., z dnia 16.02.1995 r., C-425/93, (...) & Co. KG, (...) 1995 s. 269). Przepis art. 11 ust. 3a rozporządzenia nr 883/2004 stanowi, zgodnie z przepisami art. 12-16 tego rozporządzenia, osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego ustawodawstwu państwa właściwego według miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris). Przepisy rozporządzenia, przewidują jednakże wyjątki od powyższej zasady. Egzemplifikacją odstępstwa od ww. zasady jest sytuacja pracownika migrującego

– wykonującego pracę najemną lub pracę na własnych rachunek w kilku krajach członkowskich. Wykładnia sformułowania „praca najemna” zgodnie z art. 1 ust. a) rozporządzenia nr 883/2004 wskazuje, iż chodzi o pracę lub sytuację równoważną, traktowaną, jako podstawa do zastosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce.

Zgodnie z treścią art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określone mu zgodnie z przepisem art. 13 ust. 1 rozporządzenia. Jednakże, w myśl art. 14 ust 5b rozporządzenia wykonawczego, praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego, a art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem.

Procedura ustalania ustawodawstwa właściwego została uregulowana w przepisie art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 z dnia 16.09.2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 2009.284.1; dalej oznaczane „rozporządzenie wykonawcze”). Stosownie do tej procedury: 1) osoba objęta art. 13 rozporządzenia informuje o tym fakcie instytucję właściwą wg miejsca zamieszkania – art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, 2) instytucja właściwa niezwłocznie ustala ustawodawstwo właściwe, a takie wstępne ustalenie ma charakter tymczasowy, ponadto informuje instytucje wszystkich Państw Członkowskich, w których praca jest wykonywana o swoim tymczasowym określeniu ustawodawstwa – art. 16 ust. 2 rozp. wykonawczego, 3) tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne od momentu poinformowania instytucji Państw Członkowskich, o ile ustawodawstwo nie zostało określone na podstawie art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego albo gdy przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji Państw Członkowskich poinformuje instytucję właściwą wg miejsca zamieszkania przed upływem tego terminu o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii – art. 16 ust. 3 rozp. wykonawczego. Przepis art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego ma zastosowanie w sytuacji, gdy instytucja miejsca zamieszkania ma wątpliwości, co do ustalenia ustawodawstwa właściwego. Konieczne jest wówczas nawiązanie kontaktu przez instytucje lub władze dwóch lub więcej zainteresowanych Państw Członkowskich, a ustawodawstwo właściwe ustala się na podstawie wspólnego porozumienia z uwzględnieniem przepisów art. 13 i 14 rozporządzenia podstawowego. Zastosowanie winna mieć również decyzja nr 1A Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004. Stosownie do przepisu art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009: - dokumenty wydane przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, stanowiące poświadczenie sytuacji danej osoby oraz dowody potwierdzające, na podstawie których zostały wydane te dokumenty, są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane (ust. 1); w razie pojawienia się wątpliwości co do ważności dokumentu lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje zawarte w tym dokumencie, instytucja państwa członkowskiego, która otrzymuje dokument, zwraca się do instytucji, która ten dokument wydała, o niezbędne wyjaśnienia oraz, w stosownych przypadkach, o wycofanie tego dokumentu. Instytucja wydająca dokument ponownie rozpatruje podstawy jego wystawienia i w stosownych przypadkach wycofuje go (ust. 2). Zgodnie ust. 2 w razie pojawienia się wątpliwości w odniesieniu do informacji przedstawionych przez zainteresowanych, do ważności dokumentu lub dowodów potwierdzających lub do dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się zawarte w nim informacje, instytucja miejsca pobytu lub zamieszkania przystępuje, w zakresie, w jakim jest to możliwe, na wniosek instytucji właściwej, do niezbędnej weryfikacji tych informacji lub dokumentów (ust. 3). Jeżeli zainteresowane instytucje nie osiągną porozumienia, sprawa może zostać przedstawiona Komisji Administracyjnej przez właściwe władze, nie wcześniej jednak niż w terminie miesiąca od dnia złożenia wniosku przez instytucję, która otrzymała dokument. Komisja Administracyjna stara się pogodzić rozbieżne opinie w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę (ust. 4).

Instytucja miejsca zamieszkania zainteresowanego nie jest uprawniona zatem do rozstrzygnięcia o istnieniu tytułu ubezpieczenia społecznego w innym Państwie Członkowskim, lecz w sytuacji gdy poweźmie wątpliwości w tym zakresie, zobowiązana jest zwrócić się do instytucji tego Państwa Członkowskiego w trybie art. 16 ust. 4 w związku z art. 5 rozporządzenia nr 987/2009, po czym instytucje te ustalają właściwe ustawodawstwo na mocy wspólnego porozumienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.08.2007 r., I UK 68/2007 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06.06.2013 r., II UK 333/12). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 06.06.2013 r. (II UK 333/12) wskazał, iż nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym Państwie Członkowskim przez instytucje miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Stwierdzenie spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego, w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04, dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Zastosowanie koordynacji wynika bezpośrednio z przepisów art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/04 rozpatrywanych w związku z art. 16 rozporządzenia 987/09.

W niniejszej sprawie słowacki organ ubezpieczeniowy przeprowadził kontrolę podstawy podlegania przez K. S. ubezpieczeniom na Słowacji i ustalił, że wykonywana przez nią praca ma charakter marginalny. Ocenę tę zasadnie również podzielił pozwany organ rentowy, jak i Sąd I instancji. Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje argumentację przywołaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, co oznacza, że nie zachodzi konieczność jej szczegółowego powtarzania. Tym samym nieuzasadniony był zarzut apelacji naruszenia art. 13b ust. 2 lit. a i art. 14c rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie poprzez stwierdzenie, że praca wykonywana przez ubezpieczoną ma charakter marginalny. Z tych samych powodów nieuzasadniony był zarzut apelacji dotyczący naruszenia art. 14 ust. 5 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L. 2004.166), gdyż w istocie praca ubezpieczonej na Słowacji miała charakter marginalny.

Sąd Apelacyjny nie podziela zarzutu naruszenia art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE.L.2009.284.1.), gdyż w sprawie zachodziła konieczność wszczęcia postępowania wyjaśniającego.

Całkowicie oderwany od rzeczywistości był zarzut apelującej naruszenia przez Sąd I instancji art. 22 k.p. oraz art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p., gdyż – wbrew twierdzeniom apelującej – Sąd Okręgowy nie ustalił, aby umowa nawiązana z podmiotem słowackim była nieważna. Generalnie Sąd Okręgowy w ogóle nie ocenił powyższej umowy na podstawie przepisów polskiego prawa pracy. Dlatego też powyższe zarzuty były całkowicie chybione.

Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy i precyzyjny wyjaśnił, że ciężar dowodu okoliczności z których ubezpieczona wywodziła korzystne dla siebie skutki prawne obciążał ubezpieczoną, a nadto zasadnie wskazał, że ubezpieczona nie sprostала temu obowiązkowi. W powyższym zakresie nie doszło do naruszenia art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez jego błędną wykładnię. Ubezpieczona była zobowiązana przedstawić dowody świadczące o wykonywaniu pracy, która nie miała marginalnego charakteru.

Sąd Okręgowy nie naruszył art. 28 § 1 ustawy z dnia 04.02.2011 r. prawo prywatne międzynarodowe, gdyż Sąd I instancji nie dokonał oceny umowy o pracę w oparciu o przepisy prawa polskiego.

Z powyższych względów – uznając, że Sąd Okręgowy nie uchybił zasadom postępowania cywilnego oraz prawidłowo zastosował przepisy prawa materialnego – Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. apelację oddalił.

Sąd Apelacyjny nie dostrzegł uzasadnionych przesłanek do nieobciążenia ubezpieczonej obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony pozwanej (na zasadzie art. 102 k.p.c.) i dlatego – kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania w instancji (art. 98 § 1 i 3 oraz art. 108 § 1 k.p.c.) na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804 ze zm.) zasądzono od ubezpieczonej na rzecz pozwanego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Bożena Grubba SSA Maciej Piankowski SSA Maria Sałańska-Szumakowicz